

رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

این سخن کی شعر باشد ای پسر
این همه ذکر است آیات و خبر

عشق نامه

از

سرتاج الشعراء شهناز عشق، شاعر موقت نوبان منصوب آخر الزمان، فخر پاکستان

حضرت سچل سرمست (رحمۃ اللہ علیہ)

مرتب

قاضی علی اکبر درازی

دفعہ اول ————— نومبر ۱۹۶۲ء ————— ہک ہزار

دفعہ دوم ————— جون ۱۹۷۵ء ————— تین سو

دفعہ تیسوا ————— اپریل ۱۹۷۹ء ————— اترھائی سو

قیمت ۱-۵۰-۲ روپیہ

حق واسطی قائلہ

عشق نامه

۱. آن خدا از عشق آدم آفرید تا از مخلوقات او را برگزید
۲. آن خدا او را امانت عشق داد و نهادش بر اسرار نهاد
۳. خانه آدم را بخود آباد کرد بیچگونگی با چگونگی اسرار کرد
۴. راست میگویم ولی گردد عیان آنکه هست اسرار در باطن نهان
۵. هست آن آدم کجا عالم کجا آن خدا موجود باشد حاجا
۶. "خلق الاشياء وان لم يوهبها" ره دوتی را سر بسر تو کن رها
۷. آفرید خلق را خود آن خداست "کل شیء اودود انستن خطا"
۸. آن خدا در نام انسان آمده تا پوشش انسان رحمان آمده
۹. شاه اعظم دلق آدم پوش کرد آن شراب اندر صراحی جوش کرد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عشق نامه (سندي ترجمه)

- ۱- خدا تعالیٰ عشق منجهان آدم کي پيدا ڪيو جنهنڪري هن کي اشرف المخلوقات بڻايو.
- ۲- خدا تعالیٰ هن کي عشق جي امانت عطا فرمائي ۽ هن ۾ پنهجا سمورا مخفي راز سمايا.
- ۳- آدم جي گهر کي پاڻ سان آباد ڪيائين. بي مثال کي مثال ۾ آندا ٿين.
- ۴- اگرچہ منجاء لڪل ۽ مخفي راز ظاهر ٿي پون. تب مان پيچ چونڊس.
- ۵- سو آدم ڪٿي آ؟ دنيا ڪٿي آ؟ مگر خدا ئي هر هنڌ موجود آهي.
- ۶- "خَلَقَ الْأَشْيَاءَ وَهُوَ عَيْنُهَا" معنیٰ الله جي خلق الله جون اکيون آهن. تون ايها معنیٰ تجھ ۽ ٻيا ئي جي رستي کي ڇڏي ڏي.
- ۷- خلق کي پيدا ڪيائين سو خود آهي. "كُلُّ شَيْءٍ حَيْثُ" معنیٰ الله سڀ شئي ۾ سمايل آهي. تنهنڪري ٻه سجدو غلطي آهي.
- ۸- الله انسان جو ناروئي آيو آهي. رحمان انسان جو پوش ڍڪيو آهي.
- ۹- انهي شاهنشاہ آدم جو پوش ڍڪيو آهي. صراحي جي اندر شراب جوش ڪيو آهي.

۱۰. هر چه هست آن هست غیر از آن
 ۱۱. آن محمد بادشاه و دو جهان
 ۱۲. آن محمد آن احد و آن تو یک
 ۱۳. از محمد شد عیان اسرارها
 ۱۴. آن محمد آن علی باشد یکی
 ۱۵. آن ابو بکر و عمر عثمان علی
 ۱۶. عشق نامه نامش این نامه
 ۱۷. چند ایات نوشت از عشق او
 ۱۸. تا گمان در دست آمد قلم
 ۱۹. بچنان اندر دم در یاروان
 ۲۰. از زبانم بشنوی این شمع میان
 ۲۱. تلج شاه عشق بر سر آدم است
 ۲۲. فی از من ابیا فی گفتارها
 ۲۳. از کجایین می شود اسرار عیان

تنی در گرا و دست عیان نهان
 این بر اسرار زد و گشته عیان
 یک لوان یک لوانی نه شک
 گفت آن انا احمد بلایم بارها
 اندر این راه آری توشکی
 یک بین باشد یک دل بر می
 گشت فرمان از خدا این جمله
 تا که خواص عام خواند نامه نو
 بر کواعد شد روان بر از ام
 گشت پدید امح با موح گران
 میکند اسرار عشقش اعیان
 تا که از آدم جمله روشن عالم است
 از کجای آیند این اسرارها
 آنکه هست او میکند عیان بیان

- ۱۰۔ جيڪي به آهي هو پاڻ آهي تو غير نه سمجهه۔ ظاهر ۽ باطن هن کان سواءِ ٻيو ڪونه آهي۔
- ۱۱۔ محمد صلعم ٻنهي جهان جو بادشاه آهي۔ الله جاسپ راز رموز هن منجهان ظاهر ٿيا۔
- ۱۲۔ الله ۽ محمد صلعم کي تون هڪ سمجهه۔ هو ٻي هڪ آهن، ان ۾ ڪوشڪ نه آڻ۔
- ۱۳۔ محمد صلعم کان ايهي راز ۽ اسرار شروع ٿيا۔ جو هن پاڻ فرمايو آهي "اَنَا اَحَدٌ بِلَا مِثْمٍ" معنيٰ مان بلا مِثْمِ جي احمد آهيان يعني احد آهيان۔
- ۱۴۔ محمد صلعم ۽ علي پاڻ ۾ هڪ آهن۔ انهيءَ ڳالهه ۾ تون ڪوشڪ نه سمجهه۔
- ۱۵۔ ابوبڪر، عمر، عثمان ۽ علي انهن کي هڪ ڪري ڏس، هو پاڻ ۾ سڀ ٻڪڻل ست آهن
- ۱۶۔ هن نامه جو نالو عشق نامه آهي۔ ان لاءِ مون کي الله وٽان حڪم آيل آهي۔
- ۱۷۔ ڪجهه بيت مان هنجي عشق جي غلبه کان لکائڻو ته خاص عام هيءُ نئون نامون پڙهن۔
- ۱۸۔ اوچتي منهنجي هٿ ۾ قلم اچي ويو۔ ڪاغذ تي در دجو احوال شروع ٿي ويو۔
- ۱۹۔ منهنجي دل ۾ درياه پلٽجي پيو۔ درياه جي موج تي موج شروع ٿي ويئي۔
- ۲۰۔ منهنجي زبان کان ايهو بيان شروع ٿي ويو جو منهنجي عشق جي اسرارن کي ظاهر ڪريو۔
- ۲۱۔ آدم ٽي عشق جو شاهي تاج عطا ٿيو۔ آدم کان سارو جهان روشن ٿيا۔
- ۲۲۔ هيءُ نه منهنجا بيت آهن ۽ نه منهنجو گفتگو آهي ته پوءِ هيءُ اسرار ڪٿان ظاهر ٿين ٿا؟
- ۲۳۔ هيءُ اسرار ڪٿان ٿا ظاهر ٿين؟ هيءُ جيڪي به آهي اهو هو پاڻ بيان ڪري ٿو۔

۲۲. این بیان دید به عبرت آدم
 ۲۵. آنکه میگویم نمی دادم که گیت
 ۲۶. یا تم آگاهی از مولائی ما
 ۲۷. آدم خانه خدا تحقیق دان
 ۲۸. تویی او هست خود را گم کنی
 ۲۹. لیکن دلب دینی آید برون
 ۳۰. هر چه دانستن آتانی بقا است
 ۳۱. هر چه دانستن است او حد بود
 ۳۲. هم دینی سمیع دینی نطق بدان
 ۳۳. از دینی نطق شنو که مردم بیان
 ۳۴. تا که الا لسان ببری سر و ان
 ۳۵. آن که اتی علم است آگاه رو
 ۳۶. هم طلوعا هم جهولا کار است
 ۳۷. از طلوعا قتل کردن نفس خویش

بعد از عبرت بکرت آدم
 نکتها گوید که آن اسرار چیست
 خواجه عبدالحق هادی رهنا
 ۲ که پاک ذات می سازد بیان
 خویش را در بحر وحدت افکنی
 هست حق واحدیت اندرون
 در دانستن بود آن خداست
 آنچه آید در بیان کثرت بود
 هم دینی میرونی مثنی عیان
 میگویم اسرار حق را در عیان
 همه خلقت الخلق را کرده عیان
 هم چو مالاعلمون رمزی شو
 آگاهی یابی ازین فرموده است
 از جهولا بگذرد او خویش پیش

٢٢. هي بيان ڏسي مان عبرت ۾ اچي ويو. عبرت کان پوءِ حيرت ۾ اچي ويو.
 ٢٣. هي جيڪي مان چوان ٿو تنهن جو چوندڙ ڪير آهي؟ هي ڇڏي نڪتو ڪهڙو اسرار آهي؟
 ٢٤. ١- نهن رازن جي سموري خبر مان پنهنجي مرشد عبدالحق کان معلوم ڪئي آهي.
 ٢٥. تون پڪ سمجه ته انسان الله جو گهر آهي. اهو بيان اها پاڪ ذات ظاهر ڪري ٿي.
 ٢٦. تون آئين ٿي ڪونه. جيڪي آهي سو هو آهي. تون پاڻ کي گم ڪر ۽ پاڻ کي وحدت جي بحر ۾ اچي ڇڏ.

٢٧. ٻن چين مان جيڪي نڪري ٿو ساڻيا ئي آهي مگر اندر ۾ حق ۽ هيڪڙائي آهي.
 ٢٨. جيڪي به سمجه ۾ اچي ٿو سا سڀ بقا آهي. جيڪي سمجه کان ٻاهر آهي سو خدا آهي.
 ٢٩. جيڪي سمجه ۾ اچي ٿو سا وحدت آهي جنهن جو ظاهري بيان ڪجي ٿو سا ڪثرت آهي.
 ٣٠. حديث شريف ۾ آيل ته هو مون سان گڏ ٻڌي ٿو، ڳالهائي ٿو، ڏسي ٿو ۽ ملي ٿو تون اهو قول سمجه.

٣١. انهيءَ گڏ ڳالهائيندڙ جي طرف کان ٻڌ جو مان بيان ڪيان ٿو ۽ الله جا اسرار ظاهر ڪيان ٿو.

٣٢. حديث قديمي ۾ آيل آهي ته "اَلْاِنْسَانُ سِرٌّ وَاَنَا سِرٌّ" معنيٰ انسان الله جو گهر آهي ۽ الله انسان جو گهر آهي. اهو قول تون سمجه. ساري مخلوق جي اصل پيدايش کي پتو روڪيائين.

٣٣. "رَأَيْتُ اَعْلَمَ مَا لَا تَعْلَمُونَ" هي قرآن پاڪ جي آيت آهي جنهن ۾ الله پاڪ ملائڪي کي فرمايو آهي ته جيڪا مون کي خبر آهي سا اوهان کي نه آهي. سر مست ٿو فرمائي ته اها رمزون کي معلوم آهي جنهن جي اوهان کي خبر نه آهي.

٣٤. ظلم ڪرڻ ۽ جهل ڪرڻ سندس ڪم آهي تون هننهي انهيءَ فرموده منجهن واقف ٿي.
 ٣٥. ظلوم جي مراد آهي پنهنجي نفس کي مارڻ. جهول جي مراد آهي پاڻ کي وسارڻ.

الف. آن بقایاقی است که این حیرت است

۳۸. پنهان "قالوبی" ازو گفته است

۳۹. داد آدم را چو سر "لم یکن"

۴۰. آن خدا بخشد او را شوق عشق

۴۱. سو آتش عشق آدم را بداد

۴۲. بالیقین آن هست آدم نور پاک

۴۳. آنکه آدم هست سیال در فلک

۴۴. گریزی نزدان این آدم بود

۴۵. گشتن آدم دایم اسرار عیان

۴۶. هست آدم در دو عالم سرفراز

۴۷. هست آن سر معانی سردان

۴۸. تا که آن معبود عالم آدم است

۴۹. عشق در آدم آمد و در کشود

۵۰. عشق معشاقان را حیران نمود

عشق سر است برکم گفته است

هر و حرف از عشق پیدا گشته است

حکم او را خدا شد "کن قیاس"

آن تعالی داد او را ذوق عشق

آنکه سر لامکان در دی نهاد

تا نیکن تو نگاه سوئی خاک

داد سجده از زمان او را ملک

چونک از آدم همه عالم بود

سر بر پیدایشند و محبت آن

هست آنجا و هم اینجا شاهباز

هست آن چنان که برای جوان

آدم او مقصود جمله عالم است

سر موی اندران پیدا نمود

سالکان را بین سرگردان نمود

۳۲۔ هوبقا آهي تون حيرت نه ڪر۔ الله عشق منجهان روحن کان پڇيو مان ارهان

جورب آهيان ؟

۳۳۔ روحن جواب ڏنو هاڻو۔ ايهي لفظ هن پاڻ چيا آهن۔ ايهي ٻئي سوال جواب

عشق منجهان پيدا اٿيل آهن۔

۳۴۔ انسان کي نه ٿيڻ وارو ڪم سونپيو ويو آهي ۽ هن کي حڪم ٿيو ته ٿي پئي هڻي ويو۔

۳۵۔ الله هن کي عشق جو شوق بخشو۔ الله هن کي عشق جو ذوق عطا ڪيو۔

۳۶۔ الله آدم ۾ عشق جي باهه پيدا ڪئي ۽ هن ۾ لامڪان جا گجهه سائي ڇڏيا۔

۳۷۔ تون يقين رک آدم نور پاڪ آهي ۽ تون هن کي مٿي جي پيدائش نه سمجهه

۳۸۔ آدم ساري آسمان جو سردار آهي جنهن ڪري هن کي ملائڪن سجدو ڪيو۔

۳۹۔ آدم الله جي ڪرسي آهي۔ آدم منجهان سارو عالم پيدا اٿيو۔

۴۰۔ آدم منجهان سمورا کلا اسرار پيدا اٿيا۔ آدم منجهان سمورا کلا راز ظاهر ٿيا۔

۴۱۔ آدم ٻنهي جهانن ۾ سرفراز ٿيو۔ آدم ٻنهي جهانن جو سرور اٿيو۔

۴۲۔ آدم الله جو گجهه آهي۔ آدم جنت جو مالڪ آهي۔

۴۳۔ نه ته ڪري ساري ڪائنات جو محبوب و عبادت جي لائق آدم آهي۔ ساري

ڪائنات جو مقصد آدم آهي۔

۴۴۔ عشق آدم ۾ اچي هن جو در کوليو جنهن ڪري الله جا گجهه هن منجهان ظاهر ٿيا۔

۴۵۔ عشق عاشقن کي حيران ڪري ٿو۔ عشق سالڪن کي پریشان ڪري ٿو۔

عشق از من ای "لعه زنده"
 مقتیان قاضیان ایران کند
 هم ادب گفت تو هم خیر نیز
 آمد از آنجا درین جا آرید
 نعل و مانده بر اوج آسمان
 روشنی آن نعل باشد کامیاب
 آفتاب ماه سرگردان او
 کرد پرواز بسوی عشق و ان
 پس به کسی دید او را و سعتی
 پس بخاک آمده و آن محبت
 هم از آن جانی سوئی جنت
 غیر محنت دیگری چیزی ندید
 کرد پیر این مشت خاک را ز درد
 فرق اندر آن میان منج و شط است

۵۰ عشق آتش و دو عالم افکند
 ۵۱ عشق آید مسجد ویران کند
 ۵۲ عشق آید عقل گیرد ره گریز
 ۵۳ بر فلک آن بود عشق میاید
 ۵۴ می دید آنجا سمندش بجزان
 ۵۵ اینکه روشن تر نبی آفتاب
 ۵۶ چرخ و اهرم چرخ داده عشق او
 ۵۷ شاهسپار عشق چون از لامکان
 ۵۸ دید آن بر عرش عالی عظمتی
 ۵۹ چون به جنت آمده نعمت بدید
 ۶۰ پس ریه بر فلک رفعت بدید
 ۶۱ چون از آنجا آمده اینجا رسید
 ۶۲ دید محنت اندر اینجا جانی کرد
 ۶۳ محنت و هم محبت صورت خط است

۵۱. عشق ٻنهي جهانن ۾ پالڻ پاري ڏني. عشق جي غلبه کان رسول پاڪ فرمايو "من راني
فقد راء الحق" معنٰي جنهن منهنجو ديدار ڪيو تنهن الله جو ديدار ڪيو.
۵۲. عشق مسجد ۽ مندر کي ويران ڪريو. قاضين ۽ مفتين کي حيران ڪريو.
۵۳. عشق جي اچڻ سان عقل پڇي وڃي ٿو ۽ عشق ادب کي پڻ تڙي ڪڍي ٿو.
۵۴. پهريان عشق آسمان تي ٿي ڊوڙيو پوءِ عرش تان لهي اچي زمين تي سڪونت ڪئي.
۵۵. ڪنهن وقت هنجو گهوڙو اتي پئي ڊوڙيو. هن جي گهوڙي پوئلڳ آسمان جي
چوٽي تي رهجي ويو.
۵۶. هي جو سُبح روشن ڏسي ٿو اڀارو سڀني هن کي هن جي نعل کان مليل آهي.
۵۷. عشق آسمان کي چڪر ۾ آندو. سج ۽ چنڊ عشق جي غلبه کان ڊوڙندا رهن ٿا.
۵۸. عشق جوشهbaz پهريان لامڪان کان پرواز ڪري آسمان جي طرف آيو.
۵۹. آسمان تي هن پنهنجو اعليٰ شان ڏٺو ۽ عرش جي ڪرسي به هن کي تنگ نظر اچڻ لڳي.
۶۰. آسمان تي ويو ته اتي پنهنجو اعليٰ شان ڏٺائين تنهن کان پوءِ هو جنت ڏانهن ويو.
۶۱. جڏهن عشق جنت ۾ گهريو ته هن کي اتي نعمتون ڏسڻ ۾ آيون. اُتي محنتون ۽
رياضتون نه ڏسي هن هن دنيا ڏانهن رخ ڪيو.
۶۲. جڏهن اُتان هتي آيو ته هن محنت کان سواءِ هت ٻيو ڪجهه نه ڏٺو.
۶۳. اُهي محنتون ڏسي ڪري هن هت واسو ڪيو. پوءِ هن جهانِ خاڪي
کي هن درويشان پير پور ڪري ڇڏيو.
۶۴. محنت ۽ محبت ساڳي شڪل جا لفظ آهن. مگر ان ۾ درياهه جي موج ۽
درياهه جي ڪناري جيئن و تفاوت آهي.

۶۵. صد سلاطین را که محزون می کند
 ۶۶. عالمان و قاضیان مفتیان
 ۶۷. هر کجا آن شاه عشق خیمه زد
 ۶۸. عقل را آنجا نه جانی رفتن است
 ۶۹. نیست قضا عقل را که آنجا رود
 ۷۰. نزد شاه عشق شد بیچاره عقل
 ۷۱. عشق شاه او عقل دربان او
 ۷۲. عشق می باشد همه آگاه راز
 ۷۳. عشق را تحقیق بی صورت نگر
 ۷۴. هر چه باشد عشق باشد تو بدان
 ۷۵. عشق میدارد بدان عالی مقام
 ۷۶. ای سپهر جز عشق دیگر راه نیست
 ۷۷. عشق شاه بر همه غالب بود
 ۷۸. آن کی را عشق رونی خود نمود
- دوستان محزون و مفتون می کند
 صد فلایان میشود محزون آن
 هر کسی را زیر فرمان آورد
 هم را یگانگیش دین گشتن است
 شهباز عشق بالای می پرد
 عقل را با غمزه می سازد قتل
 این پیاهی یک بود سلطان او
 عشق اندر هر دو عالم شاهباز
 عشق ذات حق بدانی ای سپهر
 بگذری یکبارگی از بنگ و گمان
 عشق باشد تا که فی الاکوان نام
 عشق سلطان است او مگر شاه نیست
 قدر آن داند که او طالب بود
 تا ز دین اسلام او را دور بود

۶۵. عشق سون باد شاهن کي مجنون بڻائي ٿو ڇڏي ۽ انهن کي مجنون ۽ مفتون بڻائي ٿو ڇڏي -

۶۶. عالمن، قاضين، مفتين ۽ ملڪن سون کي هو مجنون بڻائي ٿو ڇڏي -

۶۷. جنهن جاء تي عشق سلطان منزل ڪري اچي ڪري ٿو ته هر ڪنهن کي پنهنجي وزير تابع بڻائي ڇڏي ٿو -

۶۸. عقل کي اُتي پهچڻ جي جاء ناهي ۽ پڻ ايمان، مذهب، دين کان ڦرڻو ٿو پوي -

۶۹. عقل کي طاقت نه آهي جو انهيءَ جاء تي پهچي سگهي جتي عشق جو شاهباز اڏامي ٿو -

۷۰. عشق بادشاهه اڳيان عقل نما ٿئي بيهي ٿو عشق غري سان عقل کي قتل ڪري ٿو -

۷۱. عشق بادشاهه آهي عقل هنجي اڳيان دربان آهي - عقل سپاهي آهي عشق بادشاهه آهي -

۷۲. عشق سموري رازن کان واقف ڪري ٿو - عشق ٻنهي جهانن ۾ شهباز آهي -

۷۳. عشق کي تحقيق تون بي صورت سمجه - اي پت به عشق کي تون ذات حق ڪري سمجه -

۷۴. جيڪي به آهي سو سمجه ته اهو عشق آهي - ان ۾ ڪوبه شڪ ۽ گمان نه آهي -

۷۵. عشق جو اعلى مقام آهي - عشق ئي آهي جو انسان کي اعلى بڻائي ٿو -

۷۶. اي پت به عشق کانسواءِ بي ڪاراهه ڪانهي - عشق بادشاهه آهي ٻيو ڪو بادشاهه ڪونهي -

۷۷. عشق بادشاهه آهي جو هر ڪنهن تي غالب پوي ٿو - مگر ان جو قدر ان کي هوندو

جو هن جو طالب آهي -

۷۸. جنهن شخص کي عشق اچي منهن ڏيکارين ته ان کي دين اسلام کان ڇڏائي ڇڏيو -

- ۷۹ عشق حیم جان را سازد فنا
 ۸۰ عشق را دانی که او باشد برب
 ۸۱ عشق دریائی است بی پایان
 ۸۲ عشق آن از بطن آگاهی دهد
 ۸۳ حیم جان دل فنا سازد جگر
 ۸۴ عشق را دانی که شعله آتش است
 ۸۵ عقل گوید در راه روز خوان
 ۸۶ عقل گوید طاعت تقوی بکن
 ۸۷ عقل گوید فی کزاری وردا
 ۸۸ عقل می گوید به باش در نیاز
 ۸۹ عقل گوید پاره پیری بپوش
 ۹۰ عقل گوید سیمه کن روزه و نماز
 ۹۱ عقل گوید جامه پوش ز زر
 ۹۲ عقل گوید از ملامت دور باش
 ۷۹ از فنامی آرد سونی بقدر
 ۸۰ اختیاری نیست نبود در کسب
 ۸۱ موج اندر موج آرد بیکران
 ۸۲ که گدایان را شهنشاهی دهد
 ۸۳ عشق چون آتش بوسه آن تر
 ۸۴ در دل پروانه آتش چه خوش است
 ۸۵ عشق گوید این همه باشد زبان
 ۸۶ عشق گوید خورش را رسوا بکن
 ۸۷ عشق گوید باز گیری و در را
 ۸۸ عشق می گوید به باش بی نیاز
 ۸۹ عشق گوید آن همه بیکجائی فروش
 ۹۰ عشق گوید آگاهی یابی ز راز
 ۹۱ عشق گوید خاک باران کن لبر
 ۹۲ عشق گوید تلخ مشهور باش

۷۹. عشق جسم ۽ جان کي فنا ڪري ٿو ۽ انهيءَ فنايَ منفي جان بچائي پھچائي ٿو.

۸۰. عشق سمجھ ته الله جي خاص ذات آهي. جا محنت ڪرڻ سان نصيب نٿي سگھي.

۸۱. عشق بي انت درياءُ آهي ان ۾ بي انت چوليون آهن.

۸۲. عشق پيٽ جي آگاهي ڏئي ٿو ۽ عشق ڪڏهن پنيو کي به بادشاه بڻائي ٿو.

۸۳. عشق جسم جان ۽ جگر کي فنا ڪري ٿو. عشق ساڙيندڙ بالهه آهي.

۸۴. عشق سمجھ ته بالهه جو شعله آهي. پروانو دل ۾ بالهه کان ڪهڙو نه خوش آهي.

۸۵. عقل ٿو چوي ته روزانه ورد وظيفه ڪندو رلا. عشق چوي ٿو ته اهو سڀ زيان آهي.

۸۶. عقل چوي ٿو ته عبادت ۽ پرهيزگاري ڪر. عشق چوي ٿو ته پاڻ کي بدنام ڪر.

۸۷. عقل چوي ٿو ته ورد وظيفه کي نه ڇڏ. عشق چوي ٿو ته درد هٿ ڪر.

۸۸. عقل چوي ٿو ته تون هميشه نياز ۾ رلا. عشق چوي ٿو ته سڀ کان بي نياز رلا.

۸۹. عقل چوي ٿو ته پيرن ۽ عالمن واري پوشاڪ ڍڪ. عشق چوي ٿو ته ايها

پوشاڪ وڪڻي ڇڏ.

۹۰. عقل چوي ٿو ته روزي نماز جي ڪوشش ڪر. عشق چوي ٿو ته رازي حقيقت هٿ ڪر.

۹۱. عقل چوي ٿو ته قيمتي پوشاڪ پهر. عشق چوي ٿو ته اُن تي مٽيءَ جو مينهن وساء.

۹۲. عقل چوي ٿو ته علامت کان پاسو ڪر. عشق چوي ٿو ته مشهور ملحد ٿي.

۹۳. عقل گوید بخوانی صد کتاب

۹۴. عقل گوید گیرنگ و نام را

۹۵. عقل می گوید بر افکن نقاب

۹۶. عقل گوید سحر و سجاد دار

۹۷. عقل گوید از بدی پر مهر کن

۹۸. عقل گوید با عروس خانه کن

۹۹. عقل گوید پارسائی کن بسی

۱۰۰. عقل گوید زاهد عابد باش

۱۰۱. عقل گوید علم خوانی ای سپر

۱۰۲. عقل گوید قاضی ملان باش

۱۰۳. عقل می گوید گفتن صبر کن

۱۰۴. عقل می گوید بیا اندر جوش

۱۰۵. عقل گوید جوشی را در بودان

۱۰۶. عقل می گوید تو دوستی بیا

عشق گوید شغل کن و دو باب

عشق گوید بگسلی این خام را

عشق می گوید بر و ن شوار حجاب

عشق گوید کن تیاری سونی دا

عشق گوید نیک و بد آميز کن

عشق گوید خانه را ویران کن

عشق گوید بنیوائی کن بسی

عشق گوید این خیال از دل تراش

عشق گوید محوسازی سرسپر

عشق می گوید لا الّا باش

عشق گوید کوس بجانی بزن

عشق میگوید منی بنوش و مشو بوش

عشق گوید جمله انا بودان

عشق می گوید تو دوستی بیا

۹۰. عقل چوي ٿو ته سو ڪتاب پڙهه. عشق چوي ٿو ته چنگ ۽ رباب ۾ مشغول رهه.

۹۱. عقل چوي ٿو ته تون ننگ ناموس ڪي وٺ. عشق چوي ته ننگ ناموس ڪي توک ڪر.

۹۲. عقل چوي ٿو ته منهن تي نقاب وجهه. عشق چوي ٿو ته انهيءَ جواب کان ٻاهر نڪر.

۹۳. عقل چوي ٿو ته تسبيح ۽ مصلوحت ڪر. عشق چوي ٿو ته سوريءَ تي چڙهڻ جي.

تيا ري ڪر.

۹۴. عقل چوي ٿو ته بدي کان پاسو ڪر. عشق چوي ٿو ته نيڪي بدي سڀ گڏ ڪري ڇڏي.

۹۵. عقل چوي ٿو ته گهر ۾ ڪنار ۾ ويهي ويهار. عشق چوي ٿو ته گهر ڪي ويران ڪري ڇڏي.

۹۶. عقل چوي ٿو ته گهڻي پرهيزگاري ڪر. عشق چوي ٿو ته گهڻي مسڪيني ڪر.

۱۰۰. عقل چوي ٿو ته عابد ۽ زاهد ٿي. عشق چوي ٿو ته اهو خيال دل منجهان ڪڍي ڇڏي.

۱۰۱. عقل چوي ٿو ته پت علم پڙهه. عشق چوي ٿو ته پاڻ ۾ سارو گهر ٿي وڃي.

۱۰۲. عقل چوي ٿو ته قاضي ۽ ملاڻ ٿي. عشق چوي ٿو ته لاڳي ڇڏي اڳ ٿئي يعني

نفي ڪي ڇڏي اثبات هت ڪر.

۱۰۳. عقل چوي ٿو ته صبر ڪر. عشق چوي ٿو ته منصور ۽ نصرو هڻ.

۱۰۴. عقل چوي ٿو ته خاموشي ۾ گذار. عشق چوي ٿو ته شراب ۾ مست ٿي.

۱۰۵. عقل چوي ٿو ته پاڻ کي هٿ ۾ سمجهه. عشق چوي ٿو ته سڀ کي نابود سمجهه.

۱۰۶. عقل چوي ٿو ته پاڻ کي مستي ۾ آڻ. عشق چوي ٿو ته پاڻ کي مستي ۾ آڻ.

۱۰۷. عقل گوید جامه نقیان پوش
عشق گوید ریش و شب می را بنوش
۱۰۸. عقل گوید دانه تسبیح شمار
عشق می گوید بیداری ز ناز
۱۰۹. عقل گوید از جماعت ساز کن
عشق گوید درد را آغاز کن
۱۱۰. عقل گوید جامه و شالی بسیار
عشق گوید حال احوال بهار
۱۱۱. عقل در جهان مشهور شو
عشق گوید از خلایق در شو
۱۱۲. عقل گوید جمع کن صدر دانا
عشق گوید بگریز از این آن
۱۱۳. عقل گوید در خلایق باش پیر
عشق گوید در محبت شو اسیر
۱۱۴. عقل گوید از دین مسجد نشین
عشق گوید و سونی منجا بین
۱۱۵. عقل گوید کن طهارت بارها
عشق گوید جسم جان اکُن رها
۱۱۶. عقل گوید کن سوال و گن جواب
عشق گوید پیش عالم شو خراب
۱۱۷. عقل میگوید نیکو نام باش
عشق گوید در جهان بد نام باش
۱۱۸. عقل گوید در جهان فرزانه شو
عشق گوید عاشق و دیوانه شو
۱۱۹. عقل می گوید راه دینی بگیر
عشق گوید راه مسکینی بگیر
۱۲۰. عقل میدارد و خبر داری از خود
عشق دارد و بچو بزاری از خود

۱۰۷. عقل چوي توتہ مفتي وارو لباس ڍڪ. عشق چوي توتہ رات ڏينهن شراب پي.

۱۰۸. عقل چوي توتہ تسبيح جا داڻا ڳڻ. عشق چوي توتہ جڻيو پاءَ.

۱۰۹. عقل چوي توتہ جماعت نالا. عشق چوي توتہ درد کي شرع ڪر.

۱۱۰. عقل چوي توتہ قيمتي پوشاڪ پاءَ. عشق چوي توتہ حال کي حاصل ڪر.

۱۱۱. عقل چوي توتہ دنيا ۾ مشهور ٿي. عشق چوي توتہ دنيا کان پاسو ڪر.

۱۱۲. عقل چوي توتہ سوين ماڻهون گڏ ڪر. عشق چوي توتہ ٻين هنن کي ڇڏي ڏي.

۱۱۳. عقل چوي توتہ خلق ۾ پير بڻج. عشق چوي توتہ محبت جو قيدي بڻج.

۱۱۴. عقل چوي توتہ وڃي مسجد ۾ ويه. عشق چوي توتہ وڃي ميخانه ۾ ويه.

۱۱۵. عقل چوي توتہ پاڪائي گهڻي ڪر. عشق چوي توتہ جسم ۽ جان کي ڇڏي ڏي.

۱۱۶. عقل چوي توتہ سوال جواب ڪر. عشق چوي توتہ عالم ۾ خراب ٿي.

۱۱۷. عقل چوي توتہ جهان ۾ نيڪ نام ٿي. عشق چوي توتہ جهان ۾ بدنام ٿي.

۱۱۸. عقل چوي توتہ دنيا ۾ دانائي. عشق چوي توتہ دنيا ۾ ديوانه ٿي.

۱۱۹. عقل چوي توتہ دين جو رستو وٺ. عشق چوي توتہ مسڪيني جو رستو وٺ.

۱۲۰. عقل پنهنجي خبرداري ٿوري. عشق پاڻ کان بيداري ٿوري.

۱۲۲. عشق اسرارِ خدا پیدا نکرد
 ۱۲۳. عشق معشاقانِ ایران کند
 ۱۲۴. عشق سو داینک ننگِ نام را
 ۱۲۵. عشق سازدنی مع اللہ راعیان
 ۱۲۶. عشق شاه او کوس سجائی زند
 ۱۲۷. عشق سازد صد و کاهنها خرا
 ۱۲۸. پیش سلطانِ عشق دیرِ خانقاه
 ۱۲۹. عقل می آرد دومی را در نگاه
 ۱۳۰. عقل اندر افخاری آمده
 ۱۳۱. عقل دارد هر خسانی جائیگاه
 ۱۳۲. عشق لغره دم انا الحق میزند
 ۱۳۳. بحر عشق موج در موج آورد
 ۱۳۴. عشق لغره لیس فی جُبت زند
 ۱۳۵. لو کشف آن عشق کرده سرعیا
 ۱۳۶. عشق باشد با بلامتِ شهر
- عشق شایانِ اسی خیر اکر
 سالکانِ این که سر دار کند
 عشق از دل می کشد آرام را
 عشق انا الحق بگوید هر زبان
 عشق غوغائی بعام افکند
 عشق سازد محو هر جمله کتاب
 هر دور او دارد در یک نگاه
 عشق فی التوحید دارد پایگاه
 عشق اندر افتقاری آمده
 عشق میدارد که عالی بارگاه
 عشق قلعه هستی را بشکند
 عشق اندر لامکان آورد
 عشق آن بی من مانی کند
 عشق آن انا احمد ایم بیان
 عشق باشد در دو عالم بهر ور

- ۱۲۲۔ عشق الله جا اسرار اندر مريد اڪريو۔ عشق سيني کي مستان ڪريو۔
- ۱۲۳۔ عشق عاشقن کي حيران ڪريو۔ ۽ سالڪن کي دُست ڪئين سرگردان ڪريو۔
- ۱۲۴۔ عشق ننگ و ناموس کي جلائي ڇڏي ٿو۔ عشق دل منجهان آرام ڪڍي ڇڏي ٿو۔
- ۱۲۵۔ ”لِي مَعَ اللَّهِ وَقْتًا“ هي حضور پاڪ جو قول آهي جنهن ۾ فرمايل آهي ته وقت بوقت الله مون سان ساٿ آهي۔ اهو قول عشق جي جذبه کان ظاهر ٿيل آهي ۽ عشق انا الحق جو لغرو هڻي ٿو۔
- ۱۲۶۔ عشق بادشاهه آهي جو انا الحق جو لغرو هڻي ٿو۔ عشق ساري دنيا ۾ شور پيدا ڪريو۔
- ۱۲۷۔ عشق سون و کانن کي خواب ڪريو۔ عشق سيني ڪتابن کان آڄو ڪريو۔
- ۱۲۸۔ عشق بادشاهه آهي جو مسجد ۽ مڙهي ٻنهي کي هڪ نگاه سان ڏسي ٿو۔
- ۱۲۹۔ عقل بياني جي نگاهه پيدا ڪريو۔ عشق هيڪڙائي ۾ پختور ڪري ٿو۔
- ۱۳۰۔ عقل وڌائي پيدا ڪريو۔ عشق نيزاري پيدا ڪريو۔
- ۱۳۱۔ عقل وارن جي جاءِ ڪاٺين آهي۔ عشق جي منزل اعلى آهي۔
- ۱۳۲۔ عشق انا الحق جو لغرو بڻائي ٿو۔ عشق هستي جي قلبي کي ڊاهي ٿو۔
- ۱۳۳۔ عشق جو سمنڊ چولين تي چوليون هڻي ٿو۔ عشق لامڪان جو سپر ڪرائي ٿو۔
- ۱۳۴۔ ”ليس في جبت ما سوا الله“ هي شيخ جنيد بغدادی جو قول آهي جنهن جو معنيٰ آهي ته ”منهنجي جُبي ۾ الله کان سواءِ ٻيو ڪجهه نه آهي۔ اهو لغرو عشق هڻي ٿو ۽ عشق تون ۽ مان (خودئي) کان ٻاهر ڪڍي ٿو۔
- ۱۳۵۔ عشق ”لوڪشف“ جو راز ظاهر ڪريو۔ عشق ”انا احمد بلاميم“ بيان ڪريو۔
- ”لوڪشف العطاء ما ازددت يقينا“ هي حضرت علي جو قول آهي جنهن جو حاصل مطلب آهي ته جيڪڏهن حجاب جو پڙ ڍو هئبو ته يقينن زياده ٿيندو۔
- ۱۳۶۔ عشق ملاقات ۾ مشهور ڪريو۔ عشق ٻنهي جهانن جو فائدو ڏئي ٿو۔

۱۳۷. عشق سازد هر همه علم و عیان
 ۱۳۸. عشق جوهر جان را پیداکند
 ۱۳۹. عقل باشد عقب بنیادون روان
 ۱۴۰. عقل اندر خود پستی آمده
 ۱۴۱. عقل دانی طالب دنیا شده
 ۱۴۲. عقل آن آباد سازد خانه را
 ۱۴۳. عقل صورت ها آرد در نظر
 ۱۴۴. عقل صد پرده بینی که افکند
 ۱۴۵. عقل آید دم بدم اندر سجود
 ۱۴۶. عقل می خواهد سرفرازی بسی
 ۱۴۷. عقل می سازد همه قیل و قال
 ۱۴۸. عقل در دوزگی آید پسر
 ۱۴۹. عقل را دانی که در تقلید شد
 ۱۵۰. عقل به نماید جمال جان و تن
 ۱۵۱. عقل به نماید تماشاخانه جهان
 ۱۵۲. عشق نامه روز جمعه شد تمام

آن عیان عشق می سازد بیان
 عشق تابینا را بینا کند
 عشق باشد بادشاه دو جهان
 عشق اندر دست مستی آمده
 عشق از دنیا برون عقباشده
 عشق بین خوش دارد ویرانه را
 عشق هر صورت کند گم سر بسر
 عشق صد پرده حجاب بشکند
 عشق می سازد فنا فانی وجود
 عشق دارد آنکه بی نیازی بسی
 عشق آرد دم بدم احوال حال
 عشق یک رنگی نماید سر بسر
 عشق را خوانی که صد توحید شد
 عشق جان و تن آگدازد سرشکن
 عشق برساند بذات جادوان
 ختم شد اکنون بگو تو والسلام

- ۱۳۷۔ عشق سڀ تي علم ظاهر ڪريو۔ عشق انهي ظاهر جي علم جو بيان ڪريو۔
- ۱۳۸۔ عشق جان ۾ جوهر پيدا ڪريو۔ عشق اندن کي روشني بخشي ٿو۔
- ۱۳۹۔ عقل دنيا کي ڇڏي پوستان ڏوڙائي ٿو۔ عشق ٻنهي جهان جو بادشاهه بڻائي ٿو۔
- ۱۴۰۔ عقل اندر ۾ وڌائي پيدا ڪريو۔ عشق اندر ۾ مستي پيدا ڪريو۔
- ۱۴۱۔ عقل دنيا جو طالب بڻائي ٿو۔ عشق هن دنيا مان ڪڍي ٻي دنيا ۾ آڻي ٿو۔
- ۱۴۲۔ عقل گهر کي آباد ڪري ٿو۔ عشق ويرانن ۾ خوش ٿئي ٿو۔
- ۱۴۳۔ عقل سڀ صورت کي نظر ۾ آڻي ٿو۔ عشق سڀ صورت کي ڇڏي ڏئي ٿو۔
- ۱۴۴۔ عقل سو پڙدا وجهي ٿو۔ عشق سڀ پڙدا اڃا به ڇڏي ٿو۔
- ۱۴۵۔ عقل هر دم سجدو ڪريو۔ عشق فاني وجود کي فنا ڪري ٿو۔
- ۱۴۶۔ عقل چوي ٿو ته خوشنودي هي۔ عشق چوي ٿو ته سڀ کان بي نیاز هي۔
- ۱۴۷۔ عقل قيل قال پيدا ڪريو۔ عشق دم بدم احوال حال آڻي ٿو۔
- ۱۴۸۔ عقل دورنگي يعني ٻيائي آڻي ٿو۔ عشق يڪ رنگي يعني هيڪڙائي ٿو۔
- ۱۴۹۔ تون ڄاڻ ته عقل بي جي نقل ڪريو۔ عشق کي توحيد جو سرچشمه ڄاڻ۔
- ۱۵۰۔ عقل جان ۽ تن جي سونهن ڏيکاري ٿو۔ عشق جان ۽ تن کي ڳاري ٿو۔
- ۱۵۱۔ عقل جهان جو تما شو ڏيکاري ٿو۔ عشق الله جي بقا ڏار ذات پهچائي ٿو۔
- ۱۵۲۔ هي عشق نامہ جمع جي ڏينهن پورو ٿيو۔ هاڻي هي ختم ٿيو۔ هاڻي اوهان کي
- سلام ڪجي ٿو۔

تصنيفات قاضي علي اڪبر صاحب رازي

جناب قاضي علي اڪبر درازي سنڌ جو واحد طبيب آهي جنهن حسب ذيل ۱۴۰ ڪتابن
شائع ڪرائي آهن ۽ تقريباً ۵۰۰۰ ابیات به جدا جدا زبان ۾ لکيو آهي يعني
۱۰ هزارن هڪ بلند پايه شاعر به آهن۔

سنڌي ڪتاب	۱۶۔ مثنوي گدازنامہ	۳۱۔ غزل بحر طويل
۱۔ دوله درازي	۱۷۔ مثنوي رهبرنامہ	۳۲۔ نکتہ تصوف
۲۔ داتا درازي	۱۸۔ مثنوي رازنامہ	۳۳۔ سرتاج الشعراء
۳۔ درد جو داستان	۱۹۔ مثنوي قارنامہ	۳۴۔ انتخاب اردو ڪلام
۴۔ عشق جبيب	۲۰۔ ديوان خدايي	سرائيڪي
۵۔ قرت العيون رسول	۲۱۔ سفرنامہ ايران و عراق	۳۵۔ انتخاب سرائيڪي ڪلام
۶۔ بيت الرضوان	۲۲۔ انتخاب سنڌي ڪلام	انگريزي ڪتاب
۷۔ سخني سرتاج	۲۳۔ تقصوت تقدير ۽ تدبير	۳۶۔ گريٽسٽ پوئٽ
۸۔ شهنشاه عشق	۲۴۔ عشق عجب اسرار	۳۷۔ انٽرنيشنل پوئٽ
۹۔ سرتاج الشعراء	۲۵۔ شاعر اعظم	زير طبع
۱۰۔ فاح سنڌ	اردو ڪتاب	۳۸۔ دوله درازي جي دربار
۱۱۔ ديوان غلام اڪبر	۲۶۔ شاعر هفت زبان	جادر۔
۱۲۔ ديوان ڪوچهي	۲۷۔ مختصر سوانح حيات	۳۹۔ مڪمل سوانح حيات
۱۳۔ سوانح حيات ڪوچهي فقير	۲۸۔ عظيم شاعر و مفڪر	حضرت پيپل سرمست
۱۴۔ مثنوي عشق نامہ	۲۹۔ مثنوي وحدت نامہ	۴۰۔ سنڌي ترجمو ديوان اشڪار
۱۵۔ مثنوي درد نامہ	۳۰۔ مثنوي وصلت نامہ	۴۱۔ اردو ترجمو ديوان اشڪار